

Influența mediului familial asupra dezvoltării personalității școlarului mic

Cunoașterea copilului este o cerință primordială pentru toți cei care participă la educarea lui. A cunoaște copilul nu este, însă, o misiune simplă. Studiul personalității a constituit, de-a lungul timpului, preocuparea multor psihologi și pedagogi, care au concluzionat că în conturarea sa conlucrează trei factori: ereditatea, mediul și educația.

Dacă, în domeniul instrucției, școala asigură copilului pregătirea pentru activitatea profesională, în domeniul structurilor de bază ale personalității, fiecare individ evoluează în funcție de moștenirea ereditară, iar, din punct de vedere formativ, caracterul și conduita morală poartă amprenta climatului și influențelor familiale.

Modificarea condițiilor sociale din ultimii ani a determinat schimbări în viața multor familii și, implicit, în dezvoltarea copiilor acestora. Unii provin din familii cu standarde de viață scăzute, atât din punct de vedere cultural, cât și economic. Alții aparțin unor familii numeroase care, deși își doresc mai mult pentru copii, au, totuși, un nivel de trai scăzut. La polul opus, există părinți care, deși oferă copiilor foarte mult din punct de vedere material, neglijează funcția educațională a familiei, lăsând totul în seama școlii. Această concepție este complet greșită deoarece, odată cu intrarea la școală a copilului, responsabilitatea familiei ar trebui să se amplifice, proporțional cu sarcinile instructiv-educative cărora acesta trebuie să le facă față.

Experiența mi-a oferit permanent exemple despre influențele pe care le are familia asupra dezvoltării personalității elevilor care primesc aceeași educație în școală și care au un grad de dezvoltare intelectuală asemănător. Aceste influențe decurg din nivelul cultural și social al mediului din care provin, din importanța pe care părinții o acordă educației sau din gradul în care aceștia mențin legătura cu școala și aleg să se implice în actul educațional.

Școala îi educă pe elevi, continuând ceea ce s-a început în familie și la grădiniță. Copilul care intră în școală vine, pe lângă cu „zestrea biologică”, cu una culturală, cu o serie de comportamente, asupra cărora intervine învățătorul în primii ani, remodelându-le, dacă este necesar.

În cele ce urmează nu intenționez să minimalizez rolul școlii în dezvoltarea personalității elevului, ci să evidențiez corelațiile existente între mediul familial din care acesta provine și felul în care se dezvoltă personalitatea sa.

În urma unei activități de cercetare pe care am întreprins-o în acest scop, în cadrul căreia am utilizat datele obținute în urma desfășurării de anchete sociale, aplicării și interpretării de chestionare, anamnezei, studiului de caz și calculului statistic, s-a demonstrat ipoteza conform căreia familia în care copilul se naște și se dezvoltă influențează formarea personalității acestuia.

Condițiile materiale ale familiei au repercusiuni directe asupra copilului, asupra potențialului său biopsihic. Acolo unde părinții nu pot asigura copiilor hrană, îmbrăcăminte, rechizite necesare, s-a observat că situația școlară este mai slabă. Desigur, nu trebuie neglijat faptul că există și copii care, deși provin din familii cu venituri modeste, se disting ca elemente deosebite, puternic motivate, sau alții, care aparțin unor familii cu nivel economic ridicat și nu dau randamentul scontat în învățare.

Și condițiile socioculturale ale familiei se oglindesc în personalitatea copilului de vârstă școlară mică. Prezența părinților în viața acestuia este primul indiciu al echilibrului mediului familial. Totuși, în contextul actual, tot mai mulți părinți fie petrec foarte puțin timp de calitate alături de copiii lor, fie sunt absenți complet, lăsându-i în grija rudelor. Acest aspect determină vizibile schimbări de comportament și atitudine la copii.

Climatul afectiv existent în familie este, de asemenea, deosebit de important. Dacă sunt înconjurați de dragoste, calm, răbdare, înțelegere, copiii vor manifesta la rândul lor dragoste, respect față de părinți, frați, colegi, educatori. În caz contrar, aceștia vor vedea în cei din jur rivali, le va fi greu să coopereze, vor deveni egoiști, individualiști.

Gradul de cultură al familiei joacă și el un rol determinant în devenirea școlarului. Deși toți părinții afirmă importanța școlii, a educației, unii nu acționează în acest sens. Cei cu o educație precară nu conștientizează suficient problematica pe care o creează traseul devenirii elevului, prin interferențele factorilor care conduc către o dezvoltare normală și formarea unei personalități la nivelul standardelor sociale. Ei atribuie noțiunii de educație un înțeles limitat, din cauza propriului nivel limitat de educație. Atunci când acest nivel se suprapune cu sărăcia, se observă că nivelul de aspirație în ceea ce privește pregătirea școlară viitoare a copilului este la cote inferioare. Părinții cu un grad sporit de cultură, cu studii liceale sau superioare, dovedesc că sunt conștienți de faptul că grija pentru copil nu constă doar în a-i asigura acestuia necesarul material. Aceștia sunt alături de elevi în procesul de educare, ajutându-i să-și fixeze sau să-și completeze cunoștințele, hrănindu-i nu doar cu alimente, dar și cu informații, cumpărând cărți, amenajând biblioteci în locuință, lecturând, perfecționându-se continuu, oferindu-le copiilor propriul model. Este recunoscut faptul că năzuințele copilului se formează, în perioada miciei copilăriei, prin exemplul celor din jur.

Nivelul de aspirație este, de asemenea, influențat de situația economică și culturală a familiei. Cu cât aceasta este mai bună, cu atât nivelul de aspirație crește, în timp ce sărăcia și incultura fac ca acesta să scadă, părinții fiind mulțumiți dacă, în viitor, copiii lor vor dobândi o meserie și un loc de muncă.

Cooperarea cu școala este un alt factor care influențează formarea și dezvoltarea personalității școlarului mic. Părinții trebuie să cunoască noile cerințe din învățare și evaluare, pentru a-și putea sprijini copiii, să devină parteneri ai școlii în educația acestora. Măsurile contradictorii venite din parte școlii, pe de o parte, și a familiei, pe de altă parte, trebuie înlăturate, deoarece reprezintă un factor perturbator pentru copil. Unitatea de opinii între parteneri este imperios necesară și nu se poate menține decât printr-o strânsă și permanentă legătură.

Concluzionând, se poate afirma faptul că, alături de școală, familia joacă un rol determinant în formarea personalității școlarului mic. De felul în care aceasta se implică în educarea și formarea copilului depinde evoluția sa viitoare, succesul sau insuccesul școlar. Să încercăm, așadar, prin cumulara eforturilor celor două medii educogene cu rol principal în perioada miciei școlarității, să nu neglijăm niciun aspect, pentru a forma personalități complete, complexe și armonioase!

Prof. înv. primar Ariton Mădălina
Școala Gimnazială „Nifon Bălășescu” Tulcea